

Les témoins

(2007 - Los testigos), d'André Téchiné

Sinopsi

París, estiu de 1984. Manu arriba a París, on comparteix una habitació d'hotel barat amb la seva germana Julie. Coneix Adrià, un doctor benestant de mitjana edat que li obre els ulls i li mostra una forma de vida diferent. En una excursió en barca, Adrià li presenta a Sarah i Mehdi, una jove parella que acaba de tenir el seu primer fill.

Fitxa tècnica

Director André Téchiné
 Guió André Téchiné,
 Laurent Guyot
 i Vivane Zingg
 Fotografia Julien Hirsch
 i Luc Roux
 So Jean-Paul Mugel,
 Francis Wagnier
 i Cyril Holtz
 Muntatge Martine Giordano
 Producció SBS Films,
 France et France 2 Cinéma
 Durada 1h 52 min.

Fitxa artística

Michel Blanc Adrien
 Emmanuelle Béart Sarah
 Sami Bouajila Mehdi
 Julie Depardieu Julie
 Johan Libéreau Manu
 Lorenzo Balducci Steve
 Alain Cauchi Sheriff

CRÍTICA

Explicar per no oblidar

Més de dos anys després de , André Téchiné abandona la melancolia contemplativa que donava la força de les seves obres mestres (Ma saison préférée, Les Roseaux sauvages) i aporta amb Les Témoins un film ansiós en què la urgència de viure esdevé un revelador de la dificultat d'existir. Amb uns actors en el millor moment de la seva carrera i la fotografia esplèndida de Julien Hirsch, aquest 17è film de la filmografia de Téchiné s'erigeix com un dels més importants de l'any.

André Téchiné és un dels pocs directors francesos capaç de combinar l'exigència del cinema d'autor amb un càsting popular, com ho va saber fer per exemple François Truffaut a la segona part de la seva carrera. El càsting de Les Témoins pot sorprendre en la mesura que mostra la deliberada voluntat d'aplegar actors provinents de mons clarament oposats. Contràriament a altres cineastes que es limiten a ajuntar escenes d'estrelles per atraure el gran públic sense ser capaços de trobar en cap moment l'equilibri necessari a l'existència del projecte (Fauteuils d'orchestre, , i aviat Ma Place au soleil), Téchiné s'imposa com un dels majors directors d'actors en la mesura que mai permet l'egocentrisme de l'interpret sinó que li demana

posar-se amb tota la humilitat necessària al servei d'un projecte de gran magnitud com és el de tractar frontalment el tema de la sida quan el cinema francès –o fins i tot americà– es limita a uns quans títols significatius (Les Nuits fauves o Philadelphia) que forçosament van rebre una pluja de premis. Però allà on Cyril Collard entrava sense contemplacions en polèmica i on Jonathan Demme prioritzava el to melodramàtic per seduir més fàcilment l'espectador, André Téchiné prefereix observar l'impacte de l'aparició d'una malaltia com aquesta a l'interior d'una petita comunitat on cadascú s'enfronta amb els altres i pateix perquè no sap comunicar els seus sentiments.

Com en el magnífic Les roseaux sauvages (1994), és l'intrús, personatge exterior al grup qui revelarà allò que no s'ha dit i les contradiccions: Manu (interpretat per Johan Libéreau, amb una curta aparició a Douches froides) és un noi homosexual que manté una relació d'amistat amb Adrien (Michel Blanc, molt sobri), un metge solitari, gràcies al qual coneix una parella, formada per la Sarah (Emmanuelle Béart), una escriptora poc inspirada i que no sap assumir la seva maternitat, i pel Mehdi (Sami Bouajila), amb qui viurà una passió amorosa. En aquesta primera part, André Téchiné capta l'energia que cadascú desprèn per intentar cridar l'altre i alliberar-se d'una

certa solitud. Adrien fa valer la seva posició social per mantenir Manu prop seu. Sarah mostra els seus encants perquè Mehdi li perdoni la seva manca d'amor matern, i aquest darrer, enamorat del jove, intenta per tots els mitjans continuar aquesta relació adultera mentre Manu s'amaga a contracor per no fer evidents els primers símptomes de la seva malaltia. De la relativa plenitud del principi del film (natura assolada, primers amors, amistats fortes), que correspon en molts aspectes a aquest període de despreocupació sexual que van ser els anys setanta fins als vuitanta, apareix brutalment una presa de consciència sobre la urgència de viure, la por a desaparèixer sense deixar res darrere seu.

Manu, aquell que desvetlla el desig, porta de sobte la mort en ell quan no té el sentiment encara d'haver viscut. La seva relació amb Julie, la seva germana gran (Julie Depardieu, amb una interpretació trasbalsadora), futura cantant lírica; també amb Sandra (Constance Dollé), una prostituta amb caràcter, demostren aquesta recerca de referents que la seva desaparició anunciada i terriblement prematura interromp en els seus inicis.

Hauria estat fàcil caure en la compassió, convertir en melodrama una tragèdia de la qual no se n'ha avaluat encara l'impacte. Però André Téchiné fa ús d'una admirable contenció. Tot i que no dubta ni un instant a mostrar la degradació física de Manu al llarg dels mesos, el director s'interessa sobretot per les reaccions del seu entorn; des de l'anunci de la malaltia fins a la seva desaparició, sense gran pompa: Adrien, el metge que dona en certa manera una raó per viure a Manu, cuidant-lo a casa seva; Mehdi, el poli angoixat per la por d'estar també contagiats per la malaltia; Sarah, desestabilitzada quan sap que el seu marit ha viscut una passió homosexual en el moment en què ella reivindicava la llibertat en la seva parella, i Julie, incòmoda per haver de confessar que el dia de

l'enterrament del seu germà petit, la seva única obsessió era protegir la seva veu per a una representació que hauria de fer el mateix dia. Aquesta duresa no pretén en cap cas jutjar els personatges. La breu aparició del jove a la vida de cadascun d'ells els ha trasbalsat profundament i no de manera superficial. El dol que porta Julie des de la mort del seu germà no es mostra mai explícitament però esdevé un recolliment púdic quan, en escena, la dona porta amb fermesa una espelma que il·lumina el seu rostre mentre el negre profund de la resta de l'escena de l'espectacle representa el lloc on Manu acaba de caure. La urgència que té el jove per viure ha "contaminat" el seu entorn: començant per a la Sarah, que decideix escriure per deixar una empremta del pas efímer d'un jove a la seva vida, fins a Julie, decidida a anar a viure a l'estranger perquè creu poder "viure per dos alhora", passant per Adrien, que acabarà per renunciar a les amistats pures per conèixer finalment l'amor, Les Témoins és un film sobre l'obertura cap a l'altre per acceptar-se millor a un mateix.

Un altre repte que Téchiné resol de manera brillant és el de recordar-nos una època ben precisa en la qual "sida" rimava amb "paranoia" i significava el retorn amb força d'un cert conservadorisme (estigmatització de la població homosexual i heroïnòmana), que es traduïa en una forta repressió contra els llocs de prostitució. Des de la vestimenta fins als cotxes, allò que Téchiné mostra és la societat francesa del 2007, en la qual les discriminacions han creat una separació entre els hetero i homo - que es posen, de sobte, com en un reflex, a reproduir ells també el model/refugi de la família per excel·lència-, en la que les batudes policials en els hotels cutres no respecten la dignitat humana i on les prostitutes en situació de vigilància permanent no estan segures de poder accedir a una sanitat elemental. I tot i així, davant d'aquest pessimisme de fons, Téchiné fa amb Les Témoins un film generós, profundament humanista i ple d'esperança

perquè, més que mai, en demana sobrepassar allò que el pudor ens obliga a amagar per mostrar-nos la bellesa de tots aquells que ens envolten.

Clément Graminiès

Filmografia del director

- Les Témoins (2007)
- Les Temps qui changent (2004)
- Les Egarés (2003)
- Café de la plage (2002), de Benoît Graffin
- Loin (2001)
- Alice et Martin (1998)
- Transatlantique (1997), de Christine Laurent
- Les Voleurs (1996)
- Les Roseaux sauvages (1994)
- Le Chêne et le roseau (TV) (1994)
- Ma saison préférée (1993)
- J'embrasse pas (1991)
- Les Innocents (1987)
- Le Lieu du crime (1985)
- Mauvaise fille (1985), de Régis Franc
- Rendez-vous (1984)
- La Mاتیouette (1983)
- Hôtel des Amériques (1981)
- Les Soeurs Brontë (1979)
- Barocco (1976)
- Paulina s'en va (1975)
- Souvenirs d'en France (1975)
- Aloïse (1975), de Liliane de Kermadec

Es demana puntualitat. Es demana als espectadors que desconnectin els telèfons mòbils i qualsevol altre aparell acústic abans de començar la projecció. Gràcies.